

Koekaivausraportti

Laitila, Untamalan kirkon ympäristö

10. - 28.7.1978

Museovirasto

Paula Purhonen ja Leena Söyrinki-Harmo

Arkistotiedot

Koekaivaus mahdollisten muinaisjäännösten toteamiseksi

Museovirasto ja Laitilan kaupunki

Kaivauksenjohtajat Paula Purhonen 10. - 13.7. ja Leena Söyrinki-Harmo 17. - 28.7.1978

Piirtäjä Jukka Vehmas, vastasi myös kaivauksen johdosta 14.7.1978

Apulaispiirtäjä Antti Heinonen

Laitila, Untamala

Peruskartta 1131 11

Kirkon koordinaatit YKJ P: 6767416 I: 3209250

Kertomuksen liitteet: 7 valokuvataulua, joissa yhteensä 26 mustavalkoista kuvaa

Kartat:

Kopio-ote suunnitelmakartasta (mahdollisesti kylän kehittämissuunnitelma)

Kopio-ote suunnitelmakartasta (mahdollisesti vesijohdon runkoputki), vrt. Hirviluodon tarkastuskertomus

Yleiskarttaluonnos 1:500

Vaaituskarttoja 1:100 3 kpl

Tasokarttoja 1:20 6 kpl

Profiilikartta 1:20

Aikaisemmat tutkimukset kaivaus Ella Kivikoski 1952

tarkastus Anna-Liisa Hirviluoto 1961

Untamalan kirkko sijaitsee harjun eteläosassa mäen laella ja sitä ympäröi vanha hautausmaa ja sen kiviaita. Hautausmaalla on ns. Kalevanpojan viikatteentikku, jonka vieressä olevat mahdollisesti varhaiskeskiaikaiset haudat Ella Kivikoski tutki vuonna 1952. Läheistä Heinikkalan taloa korjattaessa vuonna 1960 löytyi Heinikkalan hautalöytö (KM 15140), jonka löytöpaikan Anna-Liisa Hirviluoto tarkasti keväällä 1961.

Koekaivauksella pyrittiin selvittämään, onko mäellä kirkkomaan kiviaidan ulkopuolella hautauksia tai muita kiinteitä muinaisjäännöksiä. Määrärahoja oli niukalti, kaivauksenjohtajat olivat paikalla oman työaikansa puitteissa peräkkäin, ja kunta maksoi osa-aikaisen piirtäjän sekä kaivausapulaisten palkan. Kaikkiaan selvitettiin noin 1500 m² alue. Koeruutujen ja -ojien yhteinen pinta-ala oli 98 m².

Kentällä käytössämme olleet yleiskartat olivat laadullisesti heikkoja kopioita erilaisista suunnitelmakartoista, ja hankalien mittausolosuhteiden vuoksi kentällä piirretty yleiskarttaluonnos mittakaavassa 1:500 ei ehkä ole aivan mittatarkka. Maasto-olosuhteiden ja muiden näköesteiden takia käytettiin useampia kiintopisteitä, mutta mittaustulokset pyrittiin jo kentällä korjaamaan yhtenäisiksi. Päälinjojen vaaituskartat piirrettiin mittakaavaan 1:100, taso- ja profiilikartat mittakaavaan 1:20. Karttoja ei ole piirretty puhtaaksi.

Kirkon länsipuolelle (eli kirkkomaan aidan luoteispuolelle) paalutettiin päälinja suunnassa 321° ja sille kohtisuora linja. Linjat leikkaavat pisteessä 100/100. Linjojen suuntaisesti avattiin koeruutuja 1x2 m. Aluksi avattiin noin joka kolmas ruutu. Kohtisuoraan päälinjalle vedettiin vielä linja pisteestä 100/74 rinnettä alas tiehen asti ja myös sen suuntaisesti avattiin koeruutuja.

Toinen luoteis-kaakkoissuuntainen linja paalutettiin kirkkomaan lounaispuolelle linjalle 118. Sen suuntaisesti avattiin koeoja 117/108 – 117/122. Ruudusta 117/114 esiin tulleen kiveyksen luonteen selvittämiseksi laajennettiin aluetta avaamalla ruudut 116/114 ja 118-119/114 sekä osittain ruudut 117-118-119/113.

Kirkon pohjoispuolelle eli kirkkomaan aidan koillispuolelle paalutettiin myös linja suunnassa 321 astetta linjalle 72 välille 120 – 152 ja sille lyhyt poikkilinja kohdalle 146 sekä avattiin koeruutuja 1x2 niiden suuntaisesti.

Kirkkomaan aidan kaakkoispuolelle voitiin kaivaa vain pari 1x1 m koekuoppaa, koska siellä on jyrkkä tienpenkka.

Maaperä koko alueella oli moreenia, jossa oli paikoin tiheässä kiviä, tavallisesti lähellä pintaa. Luontaisten kivien ja mahdollisesti tarkoituksellisesti tehdyn kiveyksen erottaminen oli vaikeata. Ohuen turvekerroksen alla oli monin paikoin tummaa, osin

nokista maata kivien seassa, mutta ei juurikaan niiden alla. Tumman kerroksen paksuus oli yleensä noin 15 -20 cm, ruuduissa 117 paikoin enemmän. Kerroksen tummuus johtui luultavasti pääosin siitä, että paikalla on asuttu pitkään ja suuri osa tutkimusalueesta oli vanhaa piha- tai peltomaata. Syvemmällä maa oli puhdasta soraa. Koeruutuja kaivettiin ensin lastoilla, mutta puhdasta maata yleensä lapiolla. Koeruudut kaivettiin 50 – 60 sentin syvyyteen. Valtaosa ruuduista oli löydöttömiä. Niistä löytyi vain pari lasitetun saviastian palaa, nauvoja ja tiilenpaloja sekä palamattomia luunpaloja.

Alueelta ei löytynyt mitään hautauksiin viittaavaa. Ainoa selvä rakenne oli kirkkomaan lounaispuolisella tasanteella ruuduissa 117- 119/114 tutkitun kivetyn kellarikuopan jäännökset. Kellarin seiniä kiersi kehämäinen kiveys. Se alkoi hahmottua tasosta 4 lähtien. Kivikerroksia oli 3-4. Osaa kivistä oli lohkottu, osa oli täysin luontaisia. Seinien kiveys ei luultavasti ole jatkunut aivan maalattiaan asti. Kivikehän kapealla lounaissivulla oli portaat. Kellarin ovi on ilmeisesti romahtanut sisään, koska pohjalta löytyi rautainen avain sekä mahdollisia saranan paloja ja hiven hiiltynyttä puuta. Kellarikuoppa oli täytynyt tai täytetty maalla ja kivillä, joukossa oli myös tiilenpaloja. Romahtamisvaaran ja ajanpuutteen vuoksi kellari kaivettiin vain sisäpuolelta pohjaan.

Kaivauslöytöjä ei katsottu tarpeelliseksi luetteloita.

Kaivauksen päätteeksi kuopat ja koeoja peitettiin. Maahan lyötiin metallipiikit kohtiin 100/100, 82/100 ja 100/90.

Helsingissä 12.2.2018

Leena Söyrinki-Harmo

1.

TUTKIMUSALUETTA
KIRKKOMAAN
HÄNSI PUOLELLA

1. LOUNAASTA

2. ~ ETELASTÄ

3. KOILLIS-LOUNAIS-
PÄÄLINJAN
LOUNAASTA

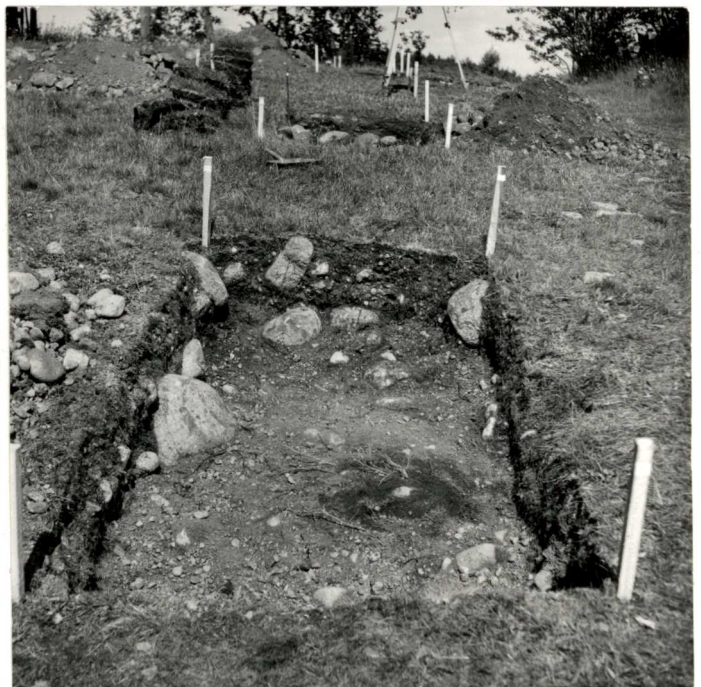
4. ROVU 106/99
TASO 4 LOUNAASTA

2.

3.

4.

LAITILA UNTAMALAN KIRKON YMPÄRISTÖ

5.

5. KAIVAUSETLUETTA KUVATTUNA
KIRKON PORTILTA

6. LUOTEIS-KÄTKKÖIS-KOELINJAN
LUOTEESTA. PUSTALLA KIRKKO.

7. RUUTU 69/99 TASO 1 IDÄSTÄ

8. RUUTU 96/99 TASO 4
LÖUNASTA

6.

7.

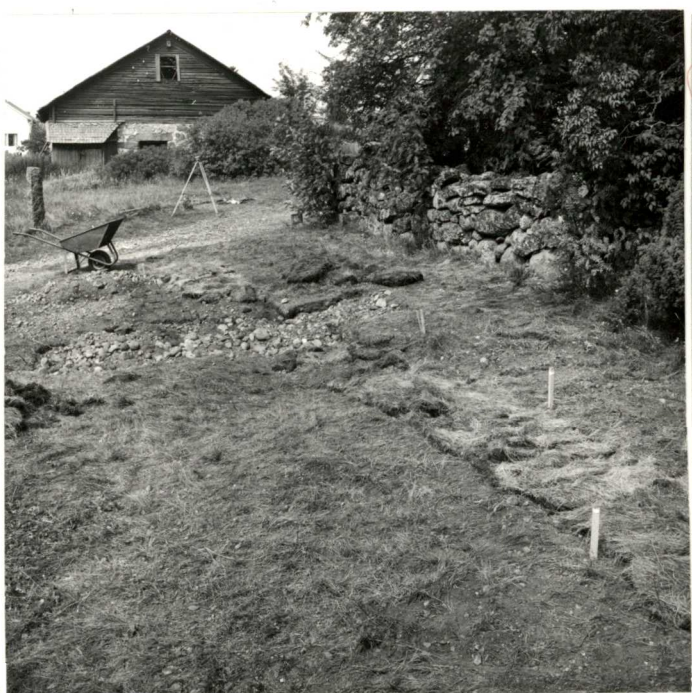

8.

LAITILA UNTAMALAN KIRKON YMPÄRISTÖ

9. KIRKKOMÄN AIDAN ETELÄPUOLI LÖUNASTA

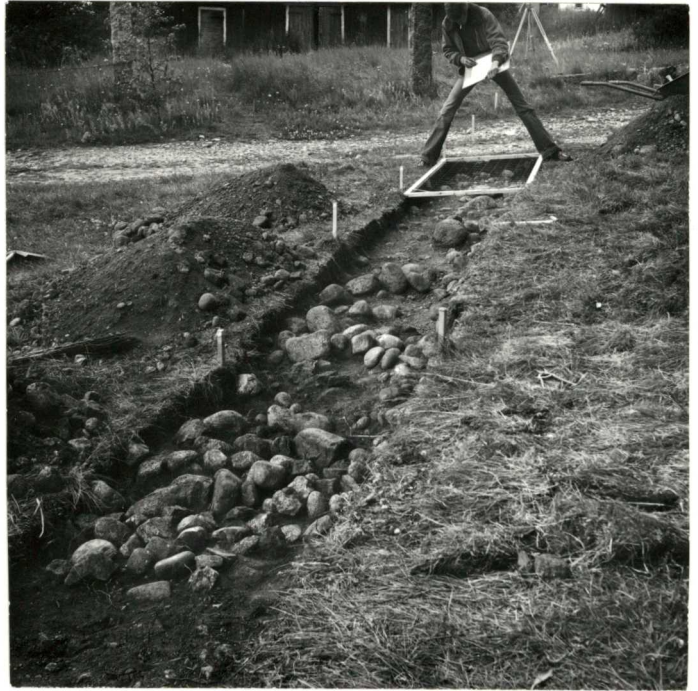

10.

11.

10.-11. KATVAUKSEN LOPUKSI KÄEJOJAT PEITETTIIN.

VALOK. PAULA PURTONEN JA LEENA SÖYRINKI-ITÄRMO 1978

12. KIRKKOMATTAN LÖUNÄSPUOLTAN.

13. KÖEÖJA 117/114-108 7130 2

14.

15.

KIVEYS
RUUDUISSA
116-119/113-114
TASOISSA 5

14. KOILLISESTA
15. IDÄSTÄ
16. LÖUTEESTÄ

16.

LÄTILÄ ONTAMALAN KIRKON YMPÄRISTÖ

KIVIKESTÄ
 RUOUSSA
 116-119 / 113-114
 TASOSSA 6

17. ~ KOILLISESTA

18. ~ KAAROSTA

19. ~ KOILLISESTA

17.

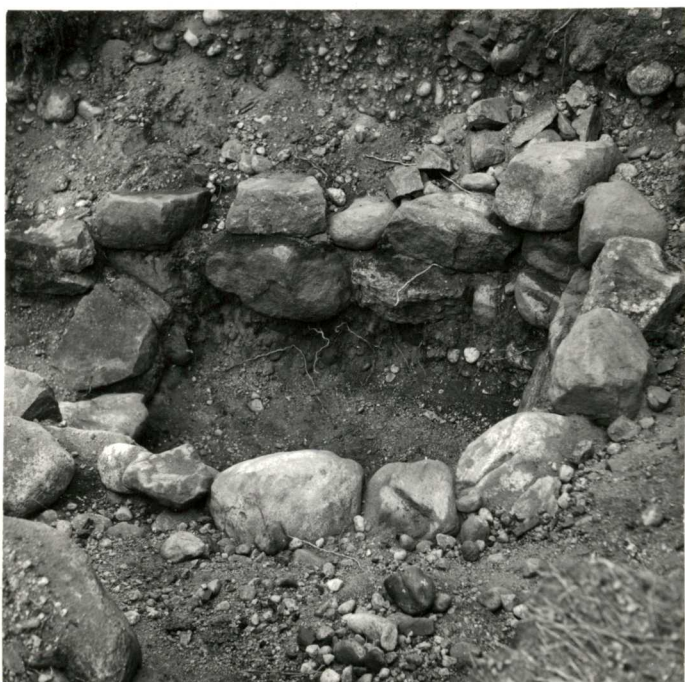

18.

19.

LAITILA UNTAMALAN KIRKON YMPÄRISTÖ

20.

21.

KELLARI RUUDUISSA 116-119/117-114 POITJAN KAIVETTUNA.

20. ~ KATKOSTA VASEMMALLA PORRAKIVI.

21. ~ KOILLISESTA 22. ~ LUOPEESTA

23. ~ LUUNASTA SISÄNKÄYNNIN SUUNNALLA.

22.

23.

VALOK. KEENA SÖYRINKI-HARMO 14 78

LAITILA UNTAMALAN KIRKON YMPÄRISTÖ

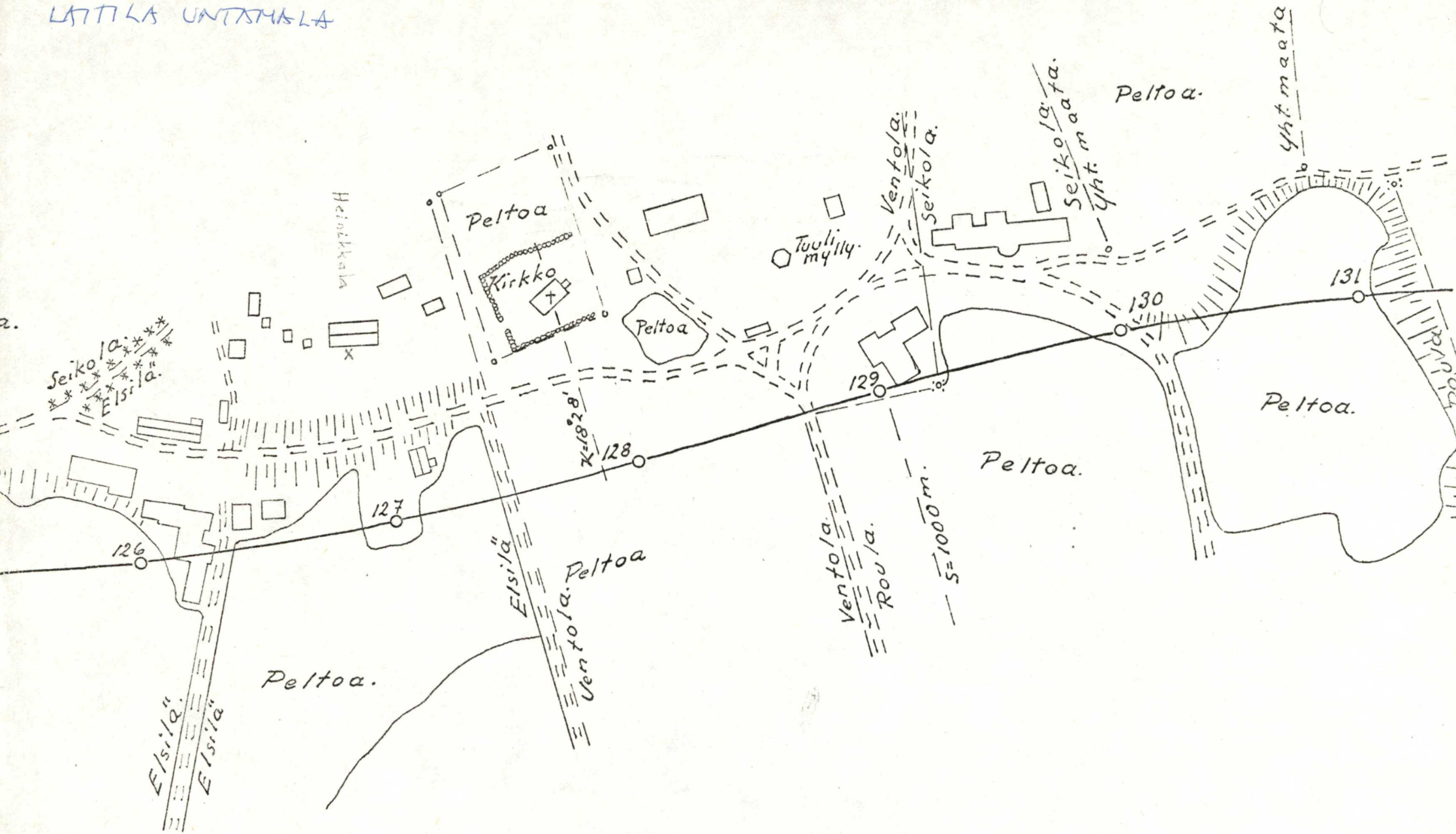

KIRKKOMAN KOILLIPUOLI . 24. KÄEJÄT #2 AVATTU . 25. YLEISKUVA N ITÄKOILLISESTA

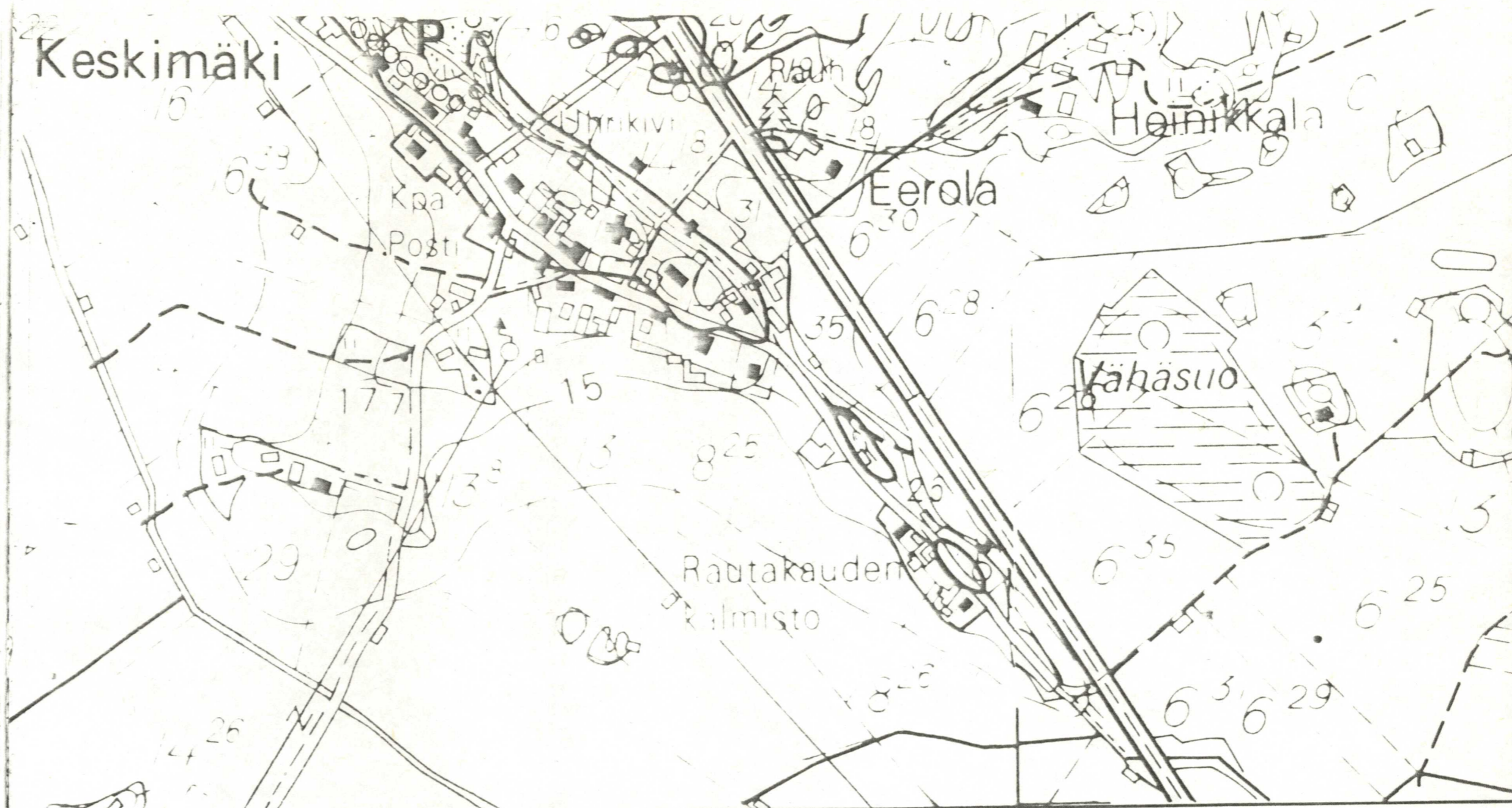
26. KIRKKOMAN KATKOISPUOLI ETELÄSTÄ .

LITILA UNTAMALA

tkirumpu d=0.50

Betoniputkirumpu d=0.50

ELMA ESTÄMINEN

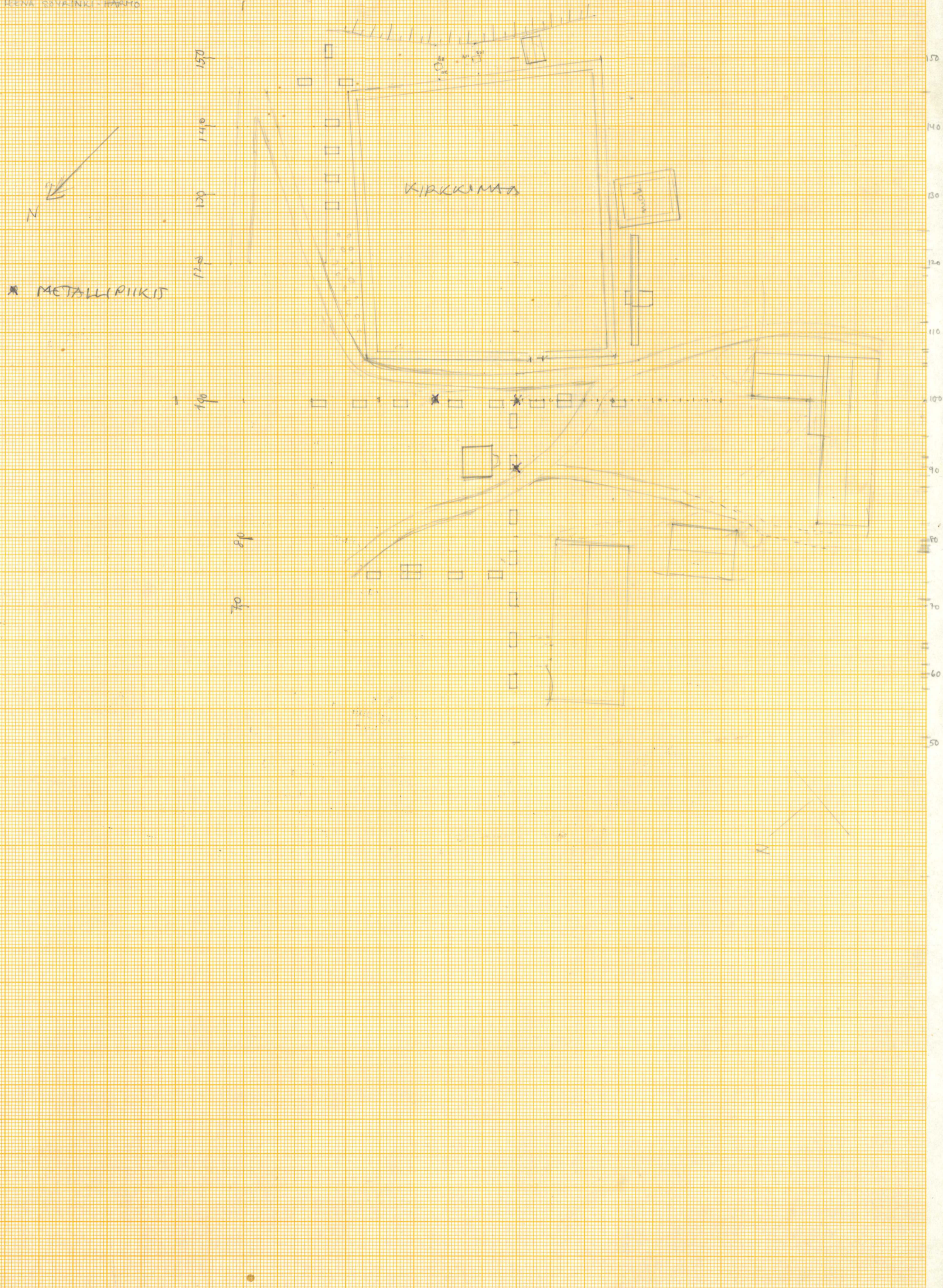
- MERKINTÖJEN SELITYKSET:
- MAISEMOITAVAN ALUEEN RAJA
 - ▨ UUSI RAKENTAMISALUE; MAHDOLLINEN TONTTI-JAKO ESITETTY KATKOVIIVAIN
 - ▨ UUSI TEOLLISUUSALUE
 - — — — UUSI TIE
 - P** LÄHIPUISTO, JONNE RAKENNETAAN MM. LASTENLEIKKIPAikka
 - ASUTUKSEN RESERVIALUE

LAITILA UNTAMÄLÄ 1978

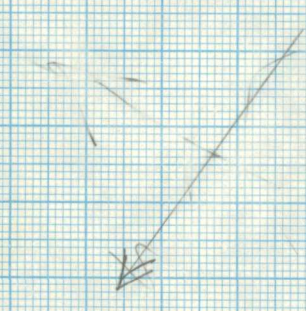
1:500 YLEISKARTTA

KENA SÄVÄNKI-HÄRMÖ

Oy Wälf AB No. 119 A.3. 297x420 mm

363	340	313	297	286	275	255	244	201	187	168	146	128	101
62 00	64 00	66 00	68 00	70 00	72 00	74 00	76 00	78 00	80 00	82 00	84 00	86 00	88 00
362	323	309	302	282	272	262	246	212	193	160	144	120	90

72 7Y
279

74 7Y
269

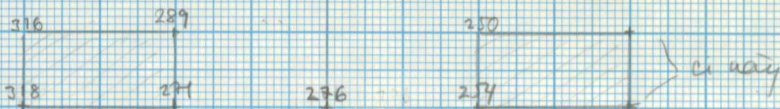
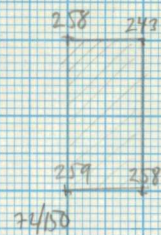
76 75	78 75	80 75	82 75	84 75	86 75	103
256	223	204	180	159	125	87 74
76 74	78 74	80 74	82 74	84 74	86 74	87 74
283	215	204	182	147	110	87 74
				166	146	120

103

suunta 301

KIRKKOKOMAN
KISILLISPUOLEN
KOROUDET

274

281

284

279

293

296

298

298

302

303

303

303

301

303

303

295

298

298

289

72/120

ci karetti

ci karetti

150

140

130

120

191
98
289

169
167
167

68

70

72

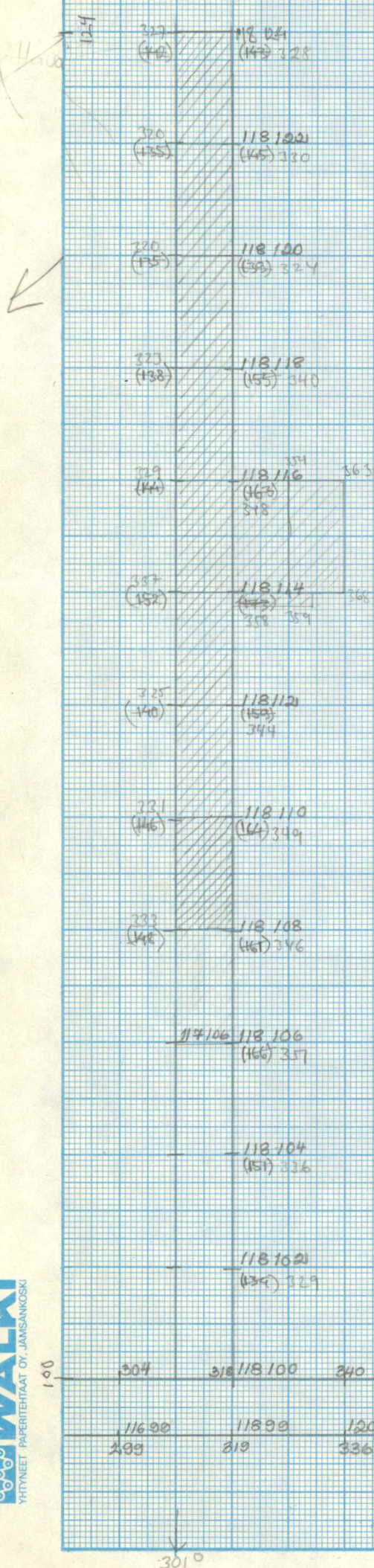
74

LÄPILÄ, UNIKAMALA 1978

KIVIKAMARAN
LÖYNTISPUOLEN

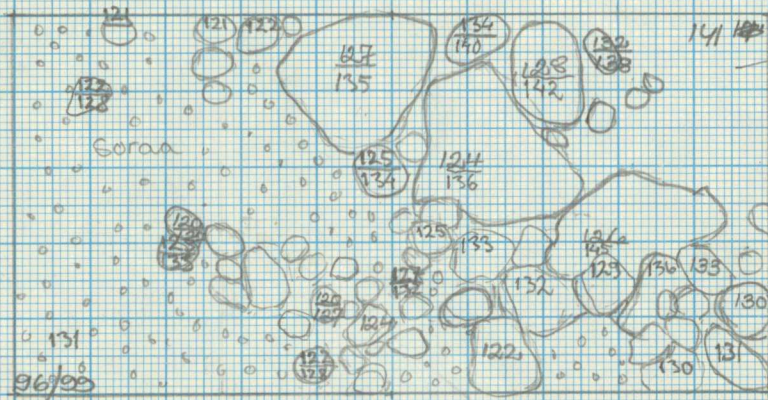
KÄSÖJÄ 117/108 - 117/124 (LWODE - KATKKA)

MAKITUUSKÄÄNTÄ
1:100

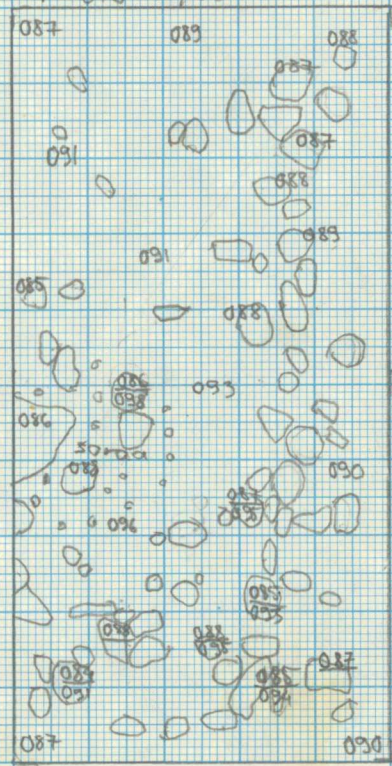
134
178
354
176
173
159
11
187
176
63
192
176
368

1. taso

Rutu
mullatun katualueella

Ruutu 99/58

2. taso JV

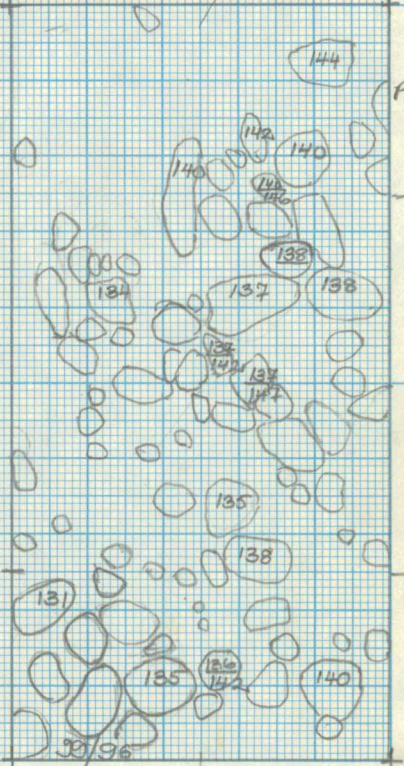
1 taso

Ruutu 99/96

2. taso JV

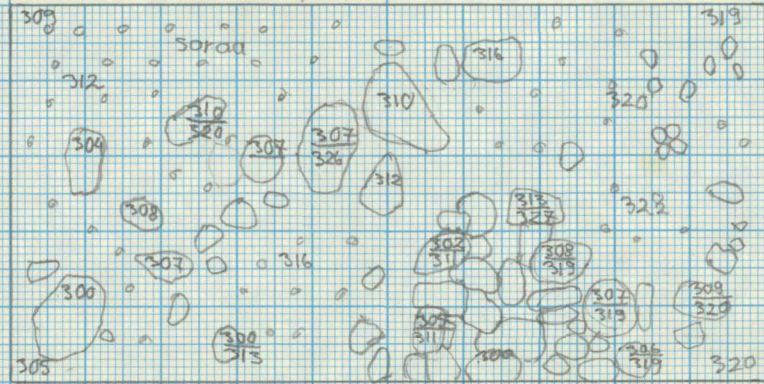
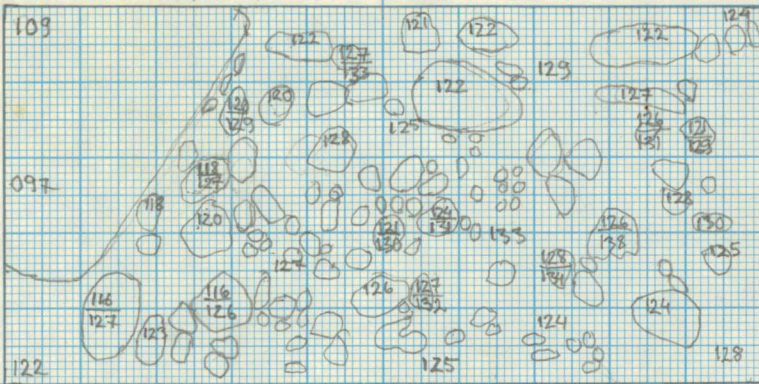
rakennus

1. taso

Ruutu 90/99

Kp. 103
Ruutu 114/99

1. taso

3. taso

Kuivaa, harmaata maata

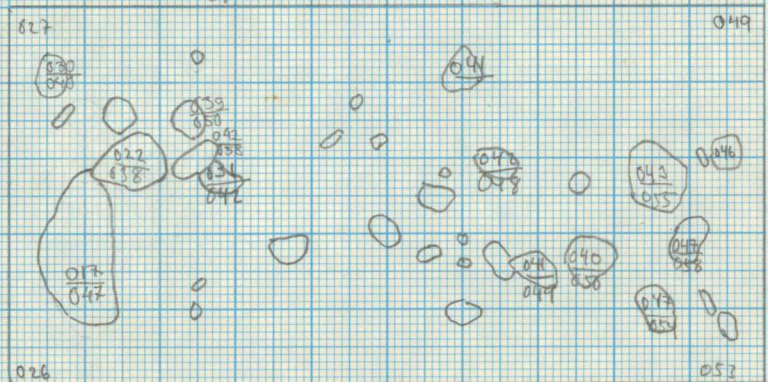
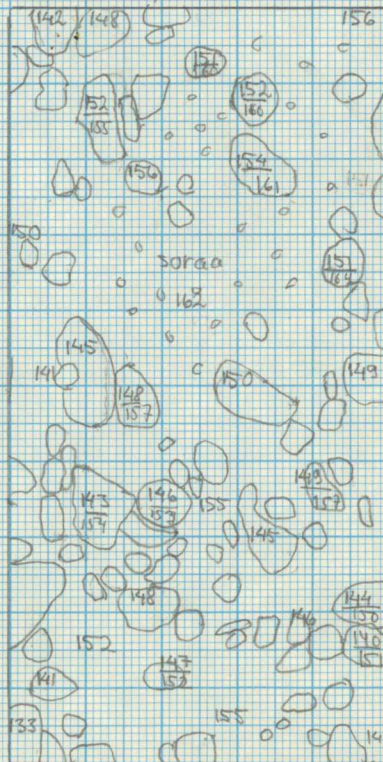
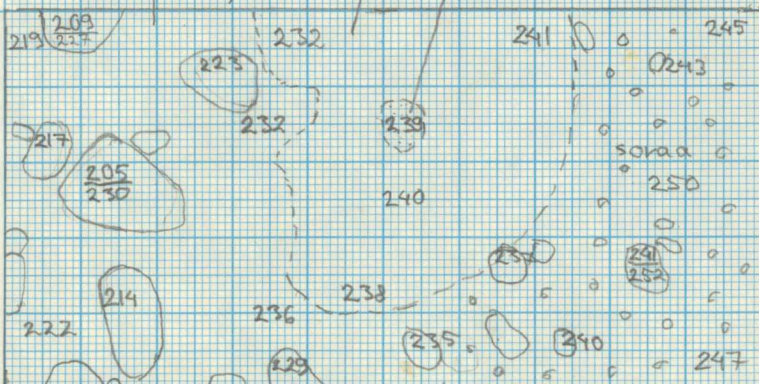
tummaa savenseksuaista kosteaa maata hiekkaa

Ruutu 106/99

Ruutu 99/96

Ruutu 106/100

kuom. 2 kpl 110 +185

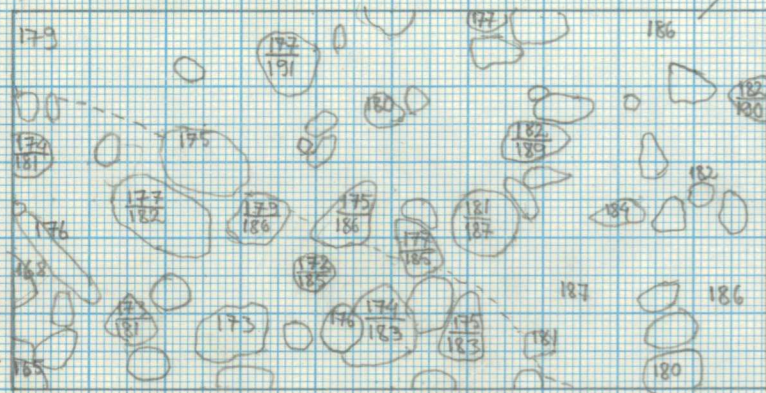
1. taso

Ruutu 106/100

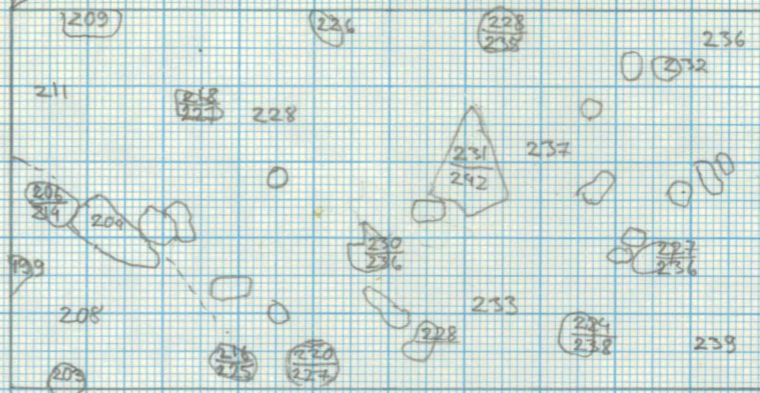
3. taso

2. taso

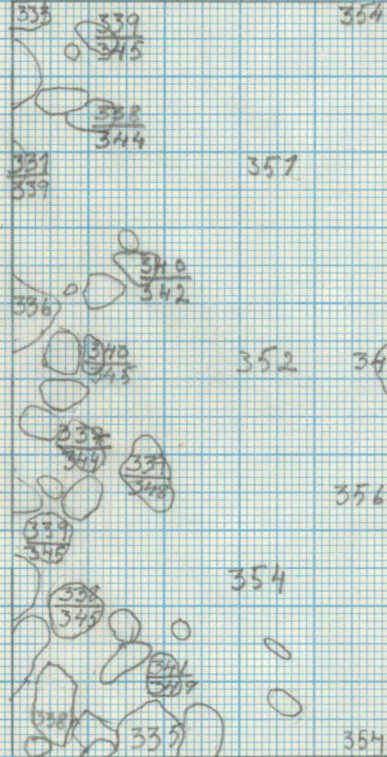
Ruutu 102/99

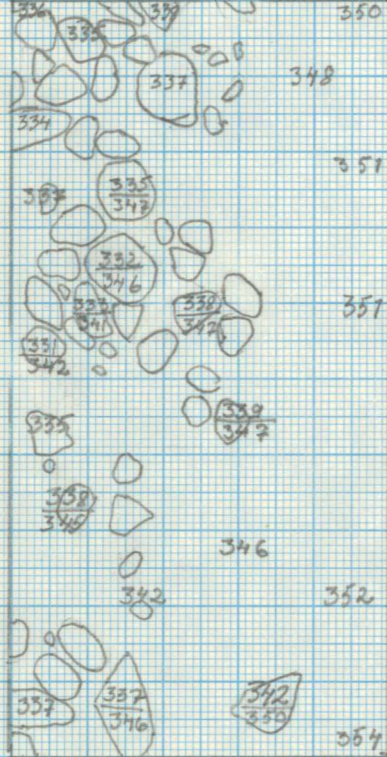
Ruutu 106/99

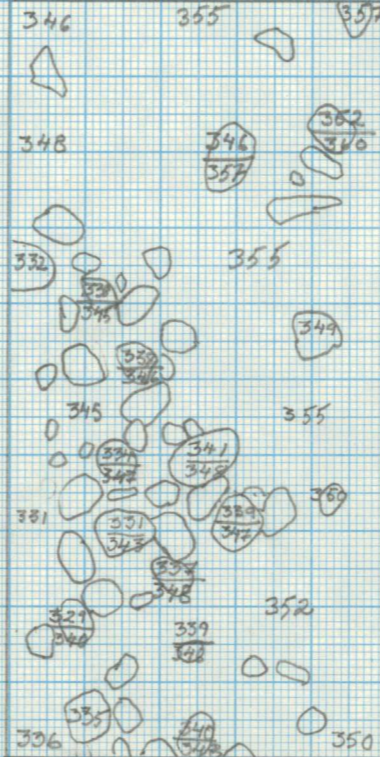
Ruutu 117/108

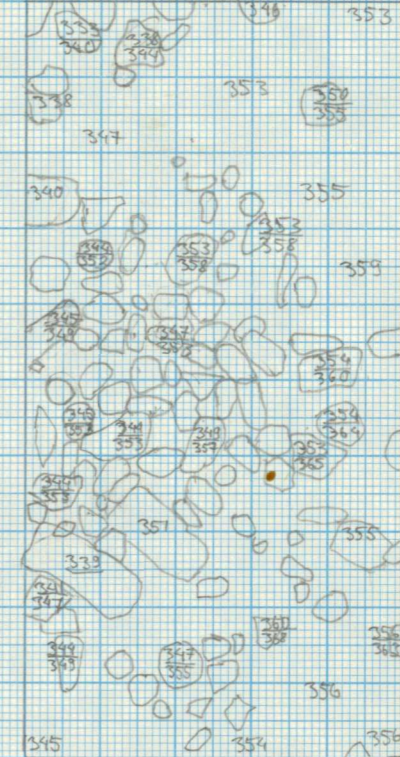
Ruutu 117/110

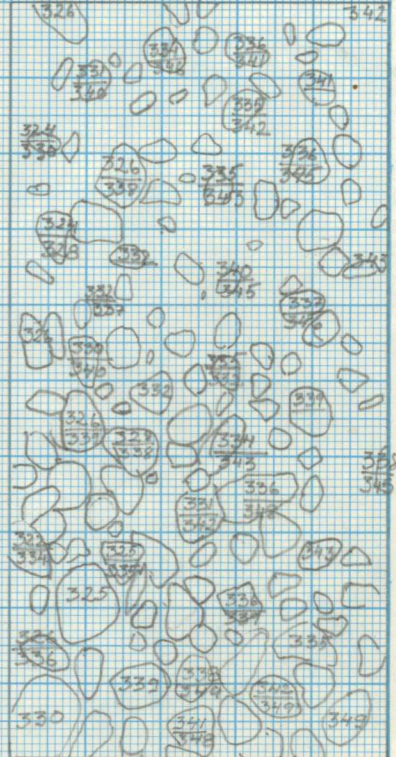
Ruutu 117/112

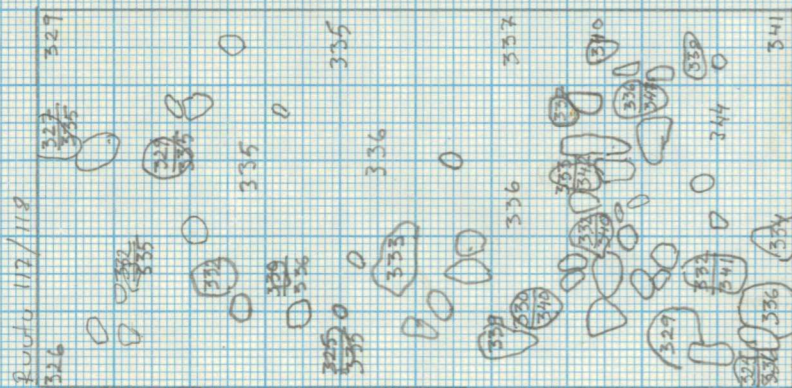
Ruutu 117/114

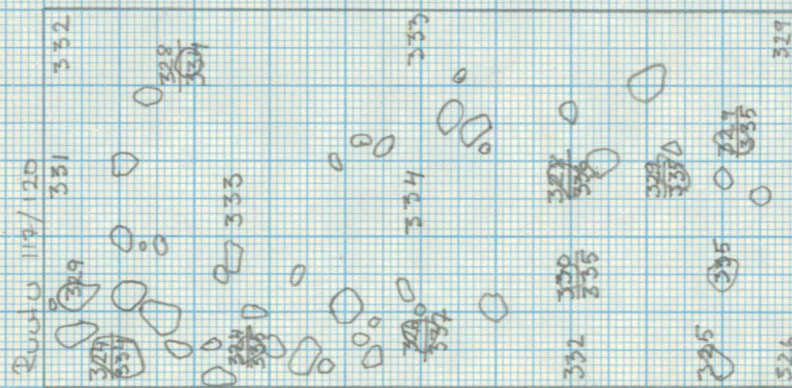
Ruutu 117/116

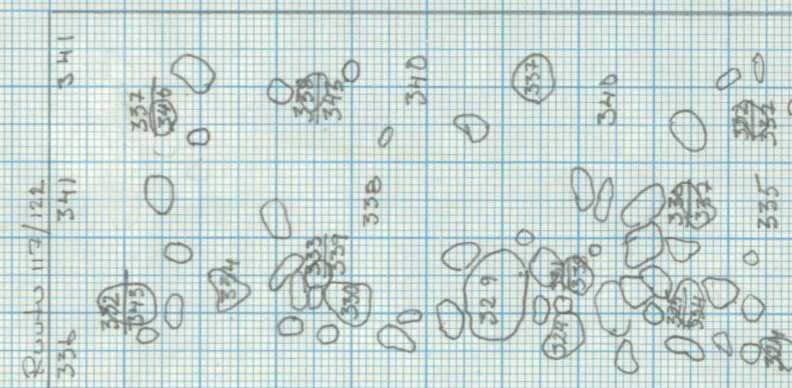
Ruutu 117/118

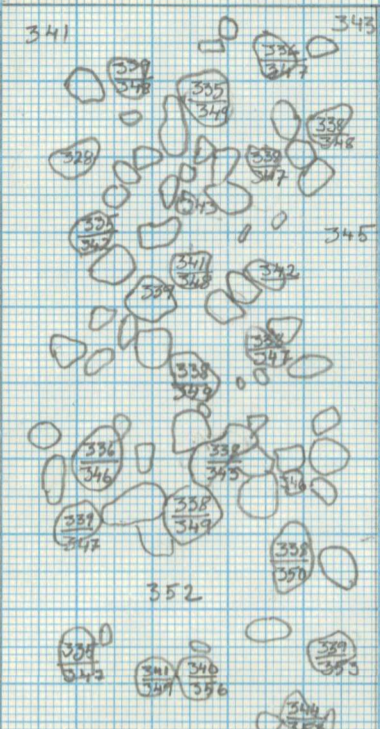

Ruutu 117/120

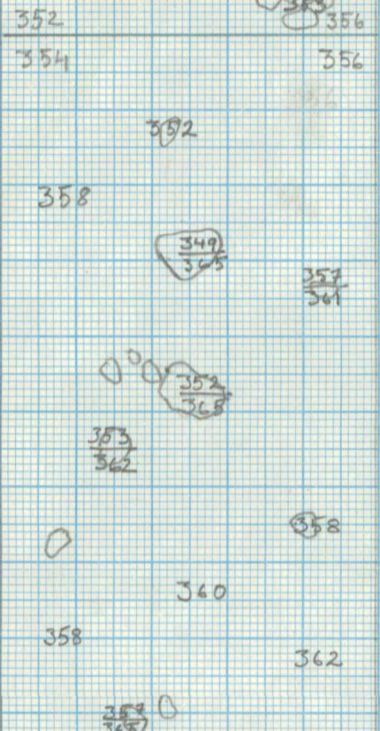

Ruutu 117/122

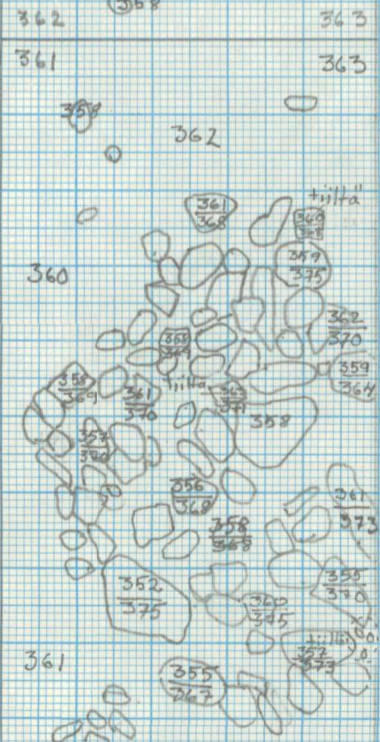

Ruutu 117/110
2. taso

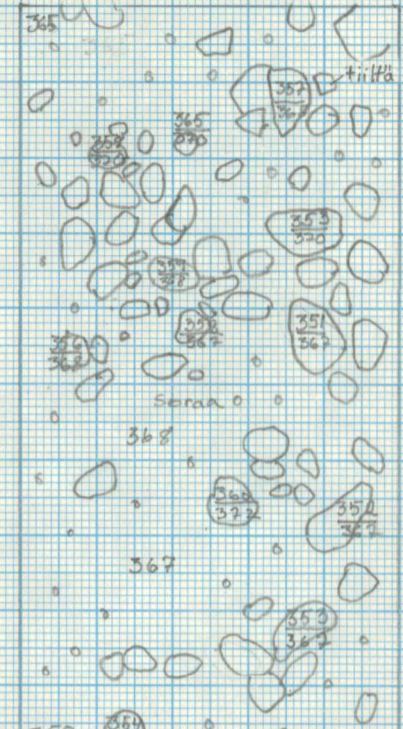
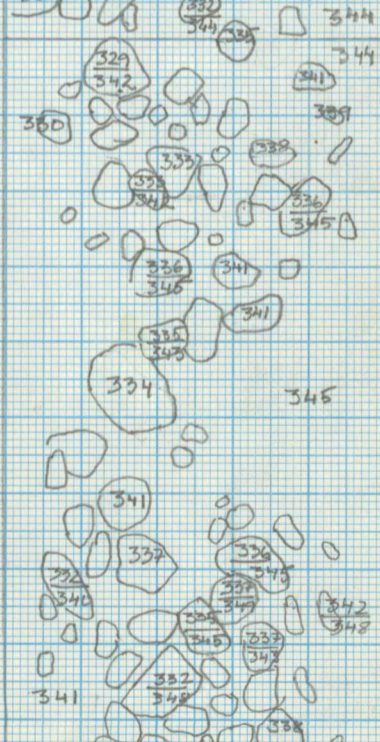
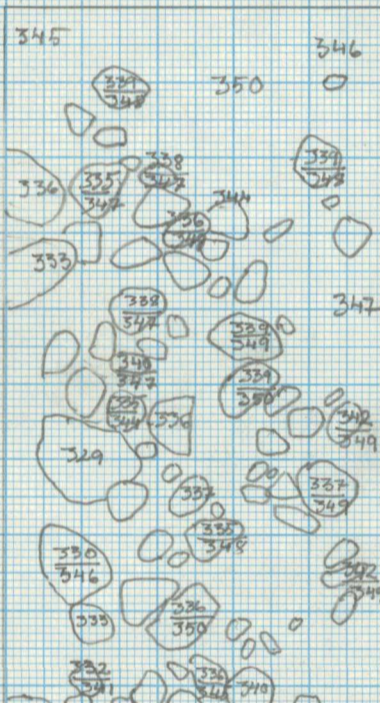
Ruutu 117/116
2. taso

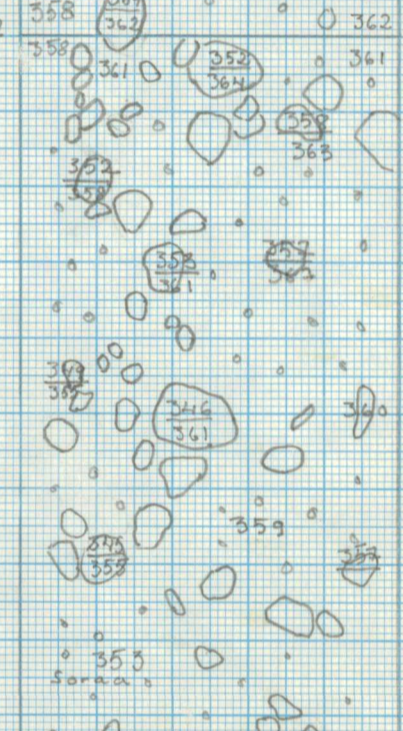
Ruutu 117/114
2. taso

Ruutu 117/122
2. taso

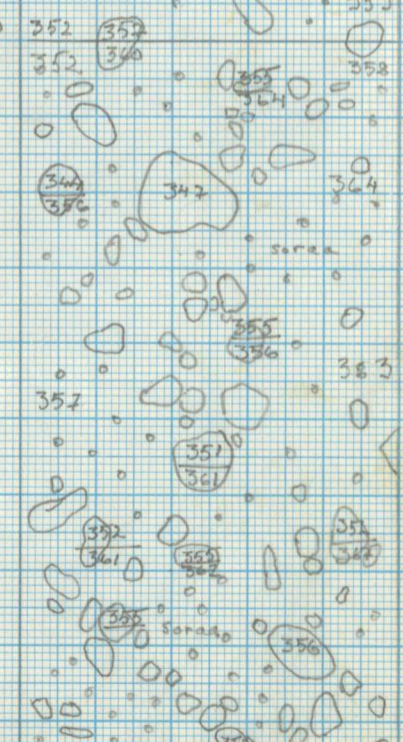
Ruutu 117/120
2. taso

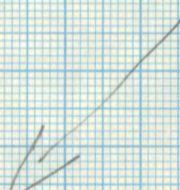
Ruutu 117/112
2. taso

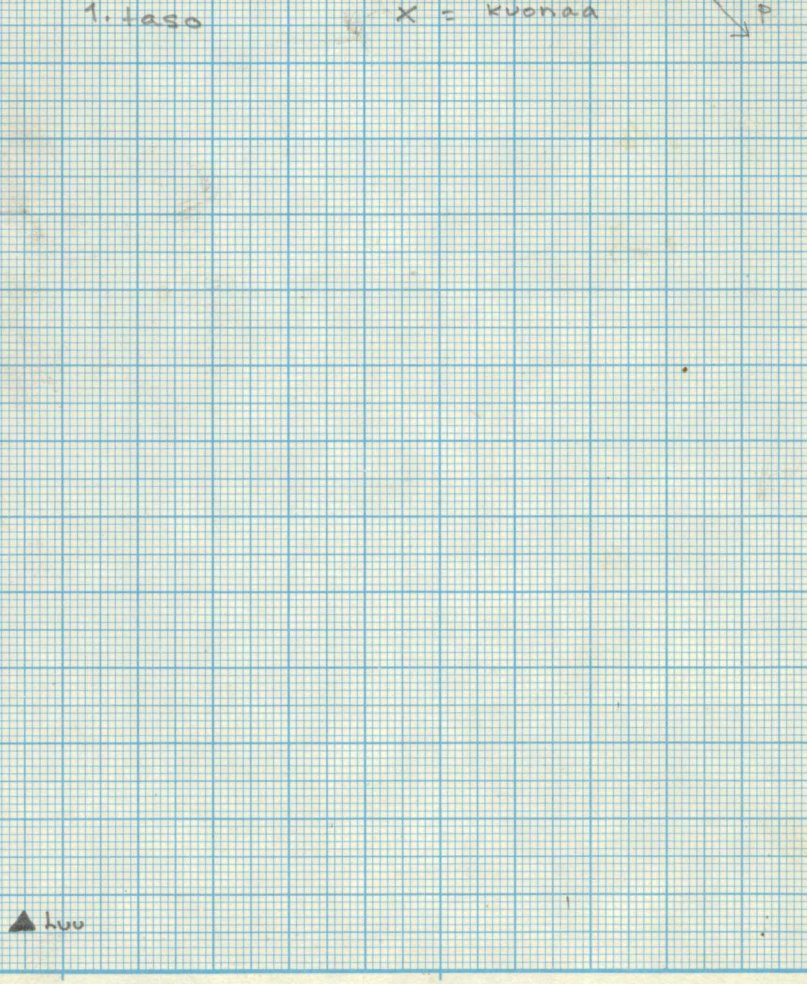
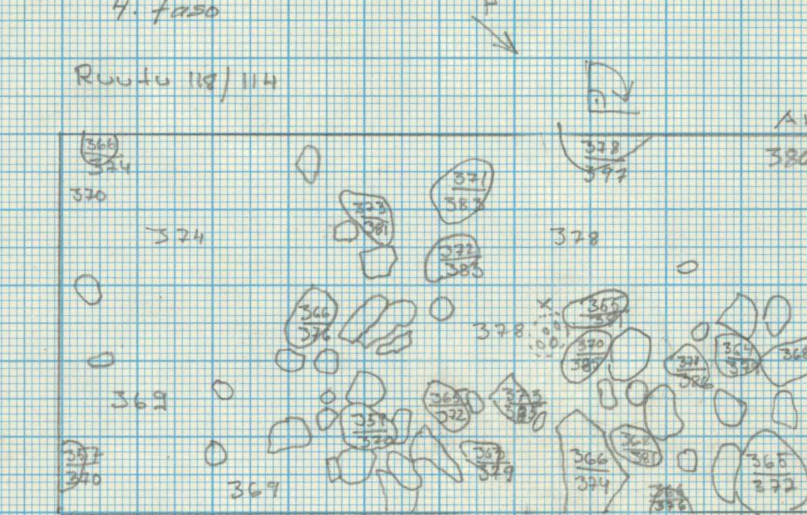
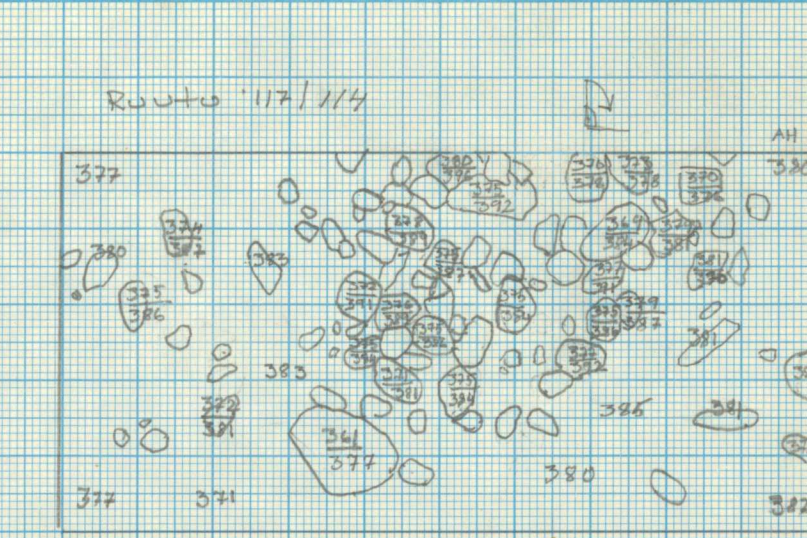
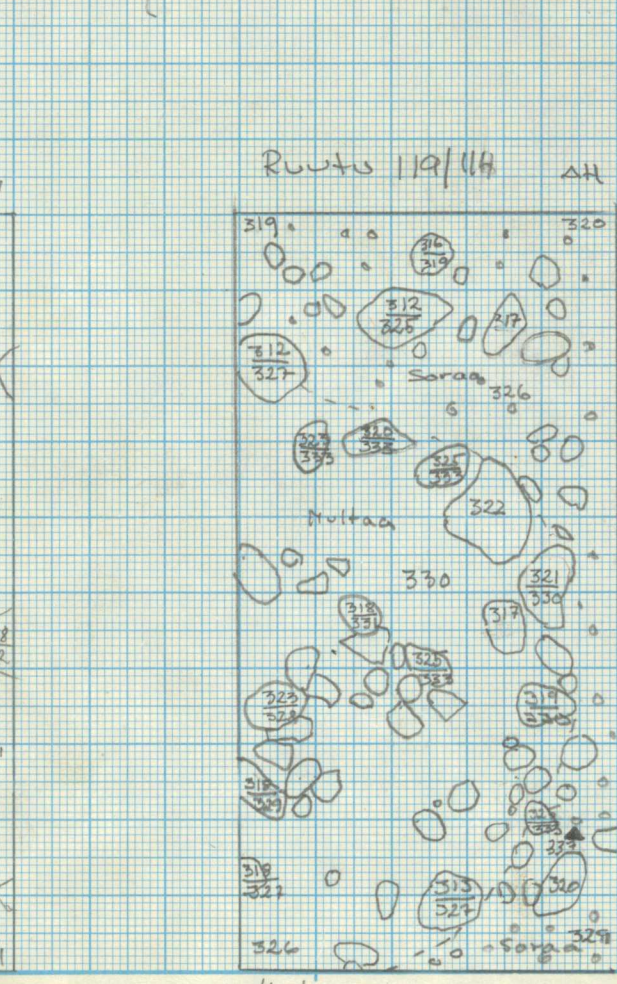
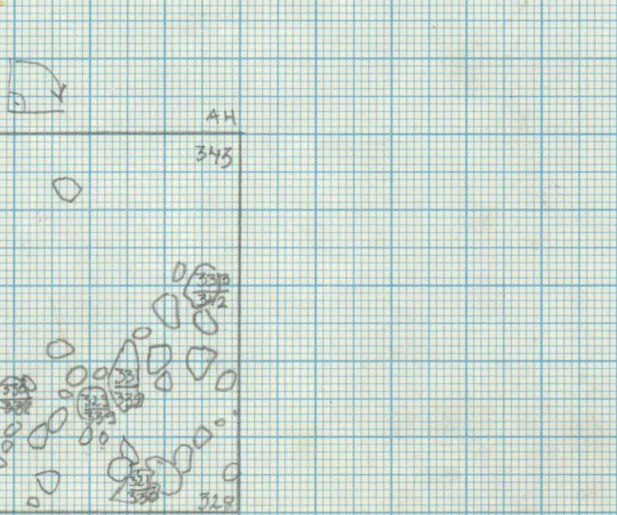
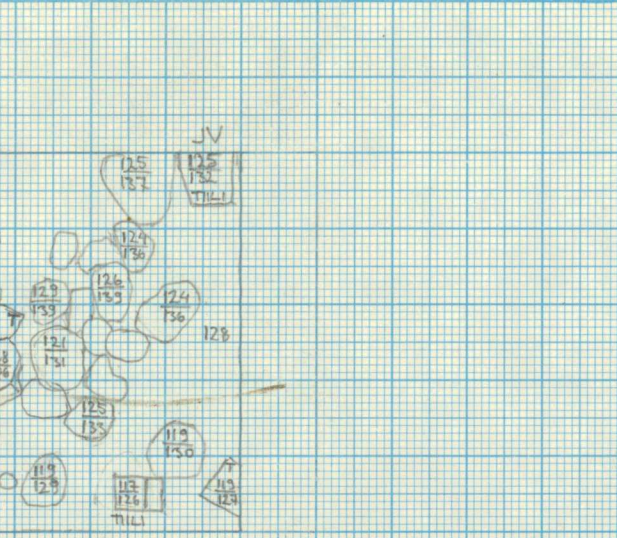
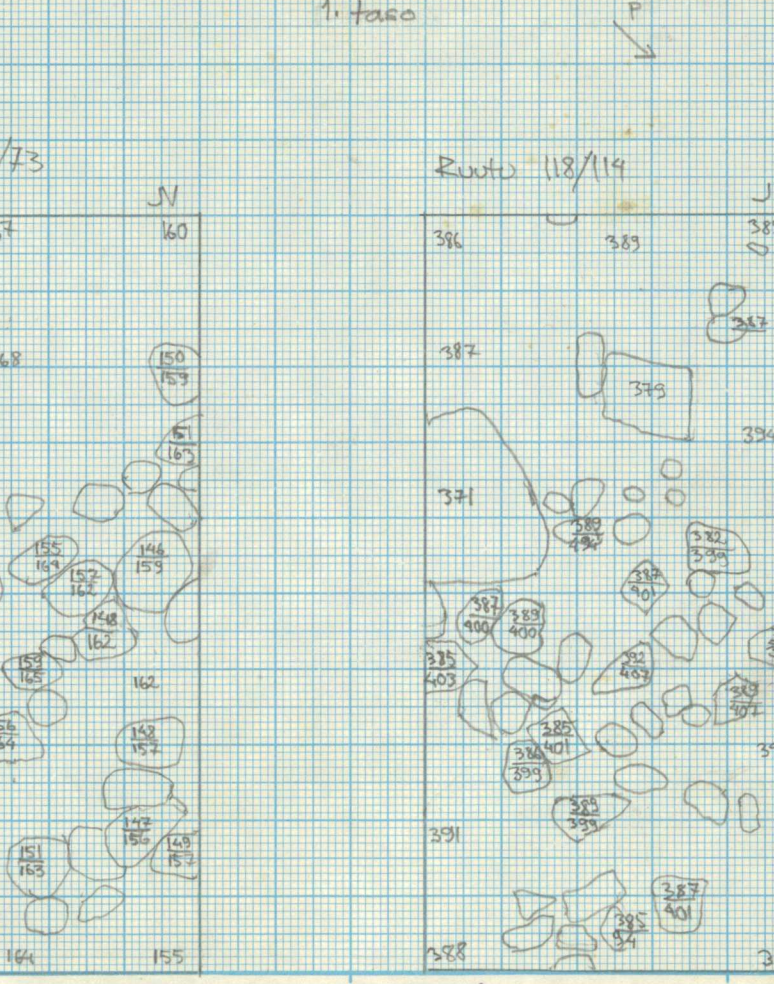
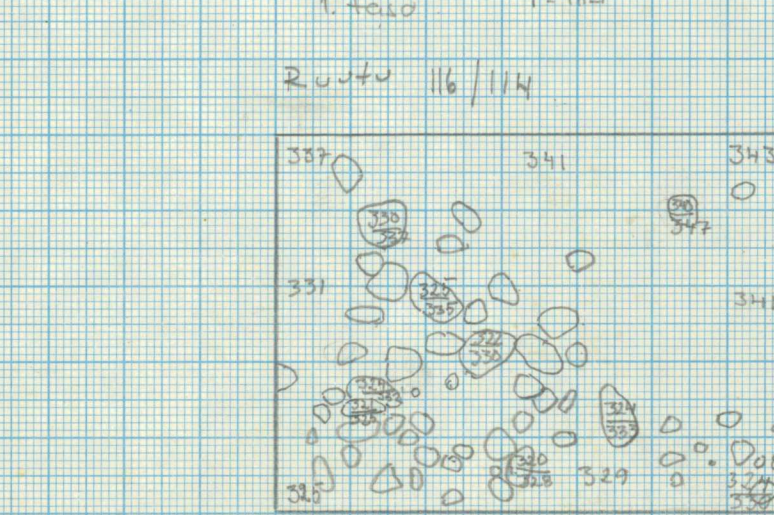
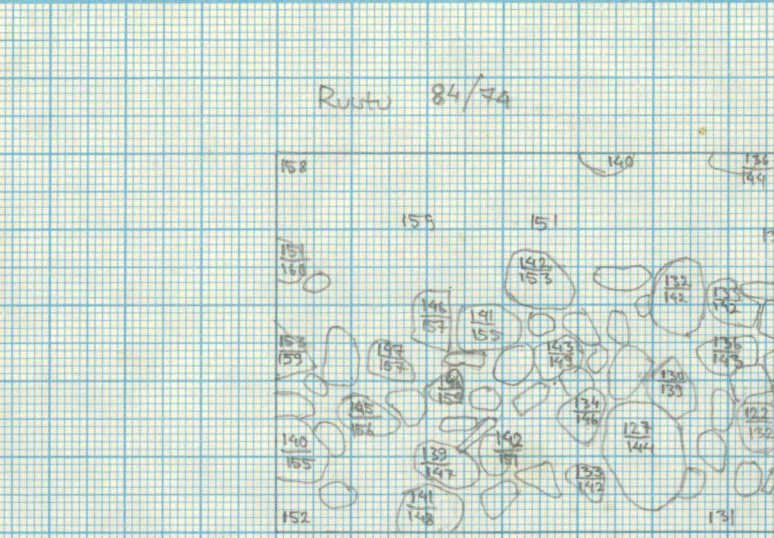
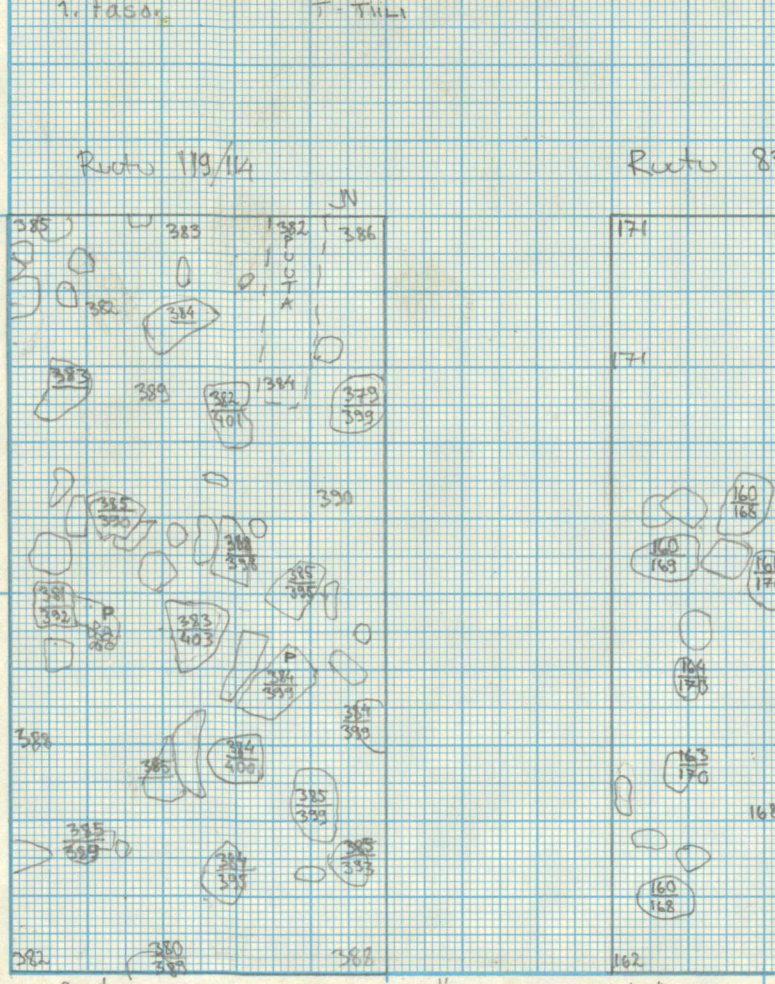
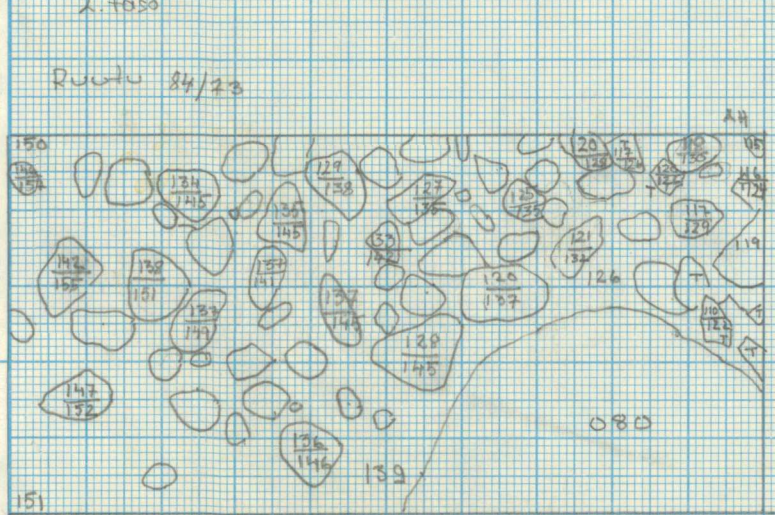
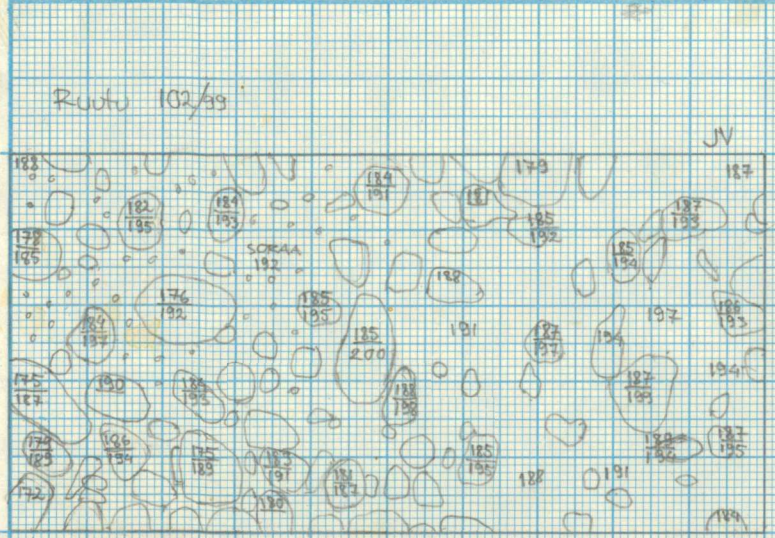
Ruutu 117/110
2. taso

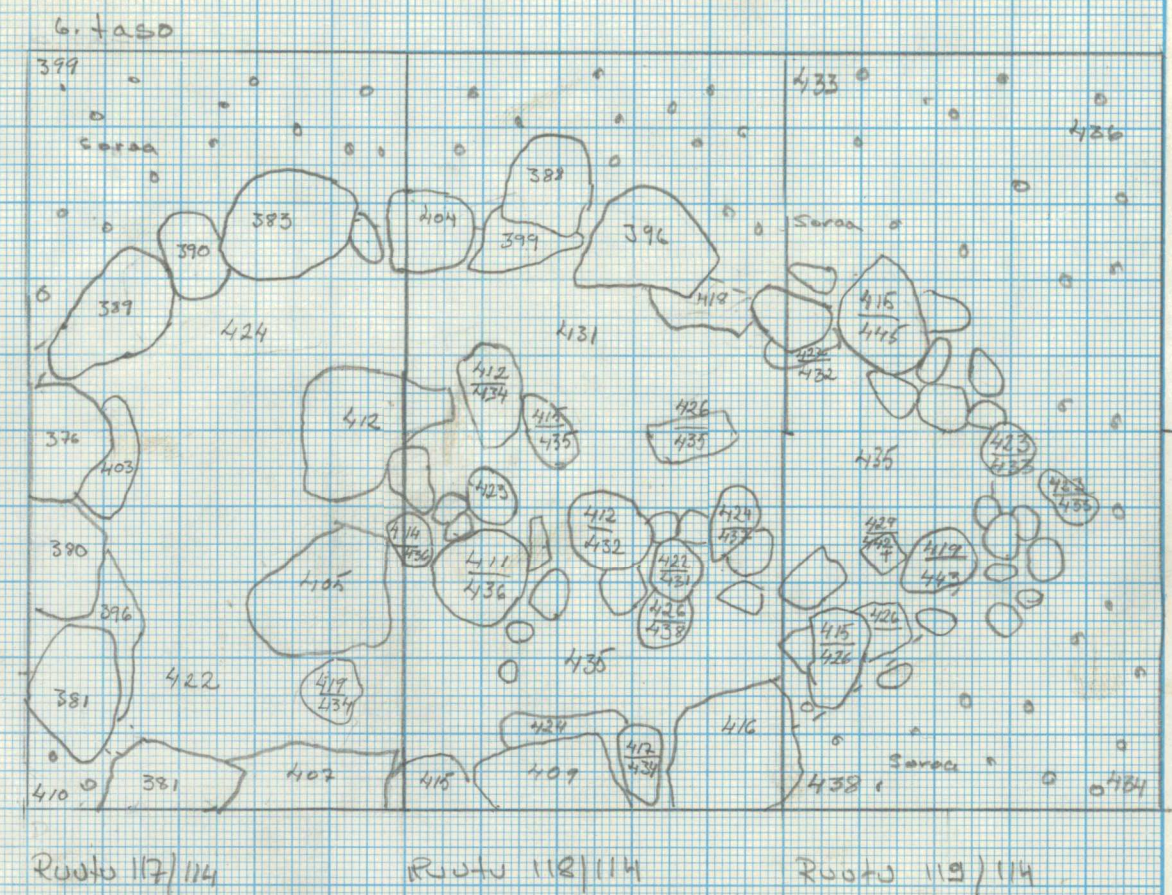
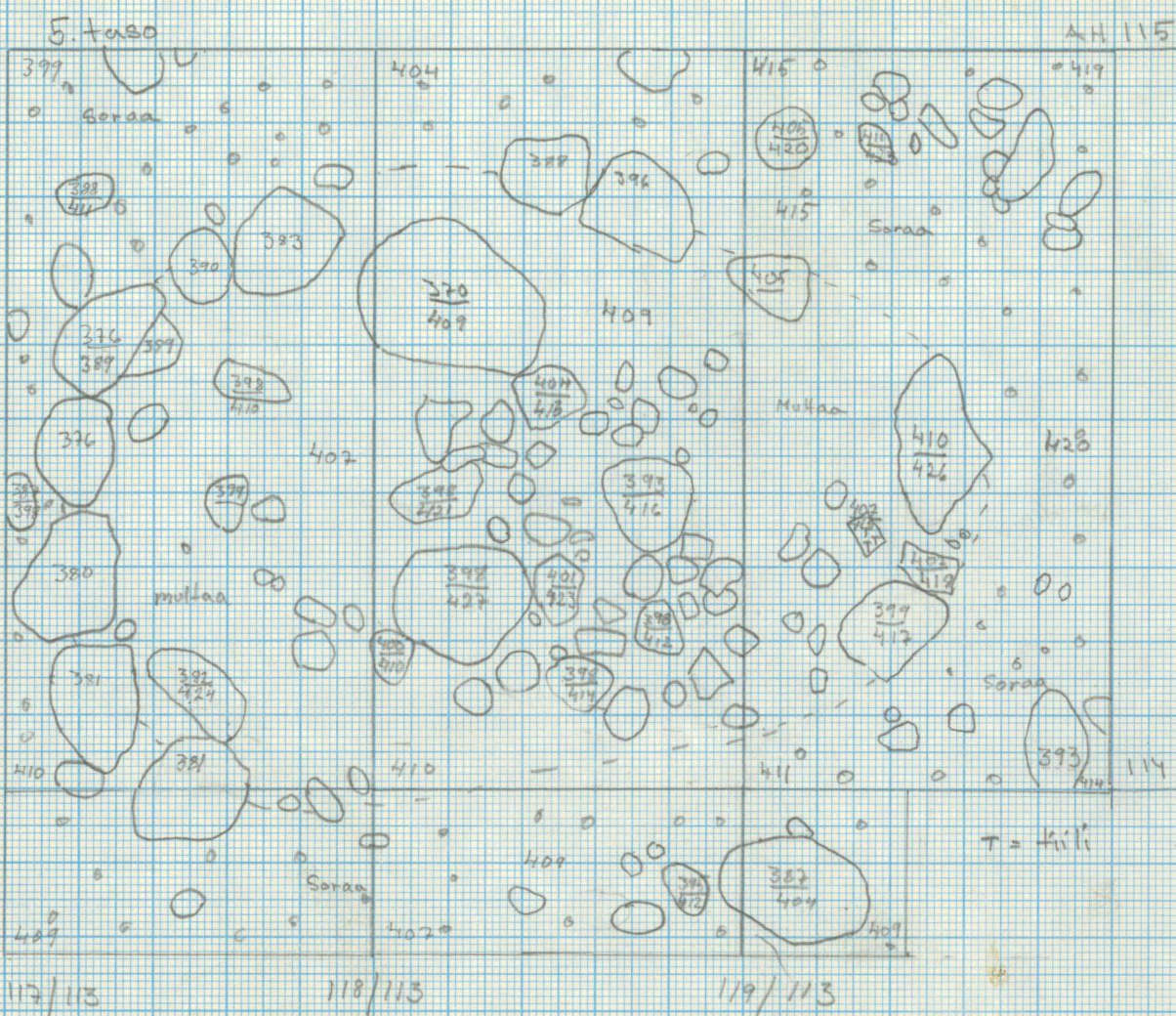

Ruutu 117/108
2. taso

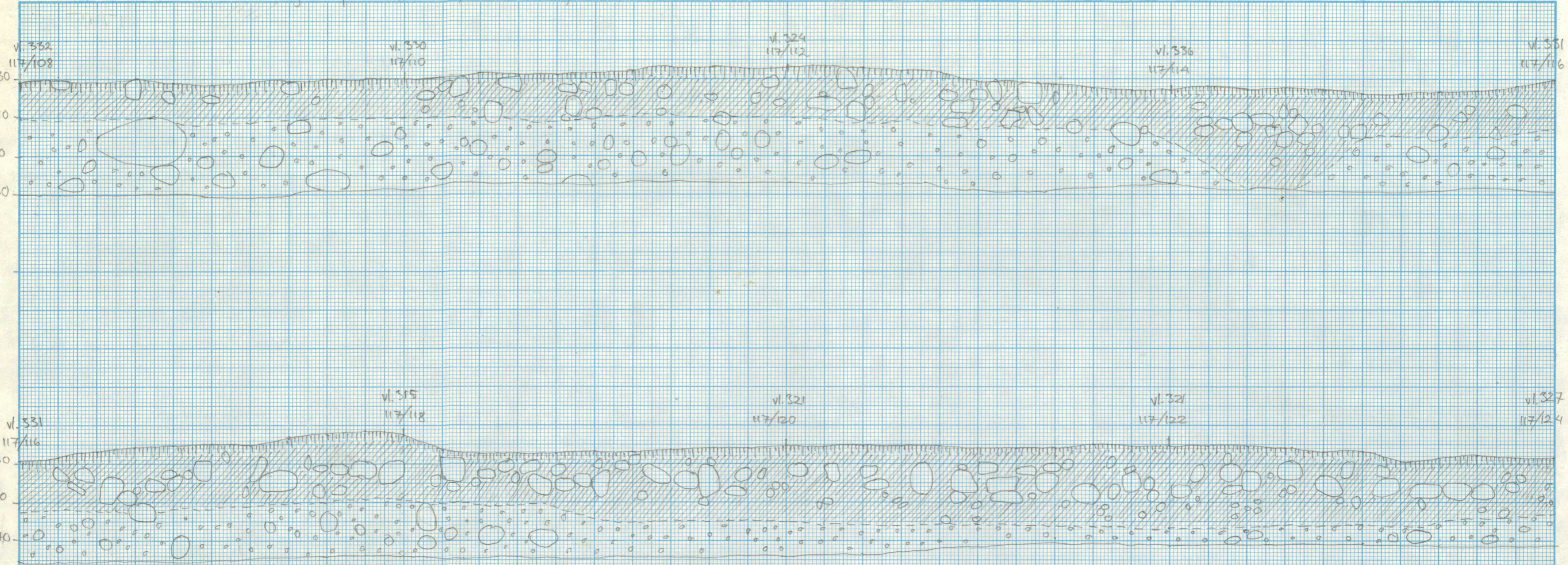

PK

Kellarin pölyä = lattiatataa 474
pölyä 445

- ||||| = TURVE
- //// = LIKAMA
- o o o = SORA
- T = TILI

MIRSI JUUKA VENHÄS